

Силабус навчальної дисципліни ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

підготовки магістрів

(назва освітнього ступеня)

спеціальності 263 «Цивільна безпека»

(назва спеціальності)

освітньо-наукової програми
«Охорона праці»

(назва освітньої програми)

Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська
Факультет/Інститут	Цивільної інженерії та екології
Кафедра	Безпеки життєдіяльності
Контакти кафедри	Кафедра каб. В1306 (тринадцятий поверх висотного корпусу) Email: life.safety@pgasa.dp.ua
Викладачі-розробники	Шаломов Володимир Анатолійович, к.т.н., доцент
Контакти викладачів	Email: shalomov.volodymyr@pgasa.dp.ua
Розклад занять	https://pgasa.dp.ua/timetable/WSIGMA/CT/K5/ROZKLAD.HTML
Консультації	https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2022/10/kaf.BZHD_Grafik-konsultatsij-vykladachiv_.pdf

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Цивільний захист» є нормативною дисципліною, що включається в навчальні плани як самостійна вибіркова дисципліна. Інтеграція України до Європейської спільноти передбачає, зокрема, зростання уваги до таких питань, як безпека людини в різних сферах діяльності. Цей предмет є вкрай важливим для розуміння здобувача вищої освіти основних способів і методів захисту населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій природного, техногенного, соціально-політичного та воєнного характерів; включає загальні відомості про надзвичайні ситуації; характеристику осередків ураження, які виникають у надзвичайних умовах мирного та воєнного часу; основи організації проведення рятувальних та інших невідкладних робіт; організацію домедичної допомоги населенню в осередках масового ураження.

	Години	Кредити	Семестр
			I
Всього годин за навчальним планом, з них: лекції	210	7	210
Аудиторні заняття, у т.ч:	74		74
лекції	44		44
лабораторні роботи	-		-
практичні заняття	30		30
Самостійна робота, у т.ч:	136		136
підготовка до аудиторних занять	26		26
підготовка до контрольних заходів	28		28
виконання курсового проєкту або роботи	30		30
виконання індивідуальних завдань	-		-
опрацювання розділів програми, які не викладаються на лекціях	22		22
підготовка до екзамену	30		30
Форма підсумкового контролю			екзамен

Мета вивчення дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з питань загальних закономірностей виникнення і розвитку небезпек, надзвичайних ситуацій, в першу чергу техногенного характеру, їх властивостей, можливого впливу на життя і здоров'я людини та необхідних навичок для їх запобігання і ліквідації, захисту людей та навколишнього середовища.

Завдання вивчення дисципліни – засвоєння сучасних теорій, методів і технологій з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків.

Пререквізити дисципліни – «Безпека життєдіяльності і основи екології», «Правові основи цивільної безпеки», «Захист у надзвичайних ситуаціях та організація аварійно-рятувальних робіт», «Основи цивільного захисту».

Постреквізити дисципліни – виконання кваліфікаційної роботи та здача атестаційного екзамену.

Компетентності (відповідно до освітньо-професійної програми «Охорона праці» СВО ПДАБА 263 мн-2021):

Загальні компетентності: **ЗК 1** – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; **ЗК 3** – Здатність приймати обґрунтовані рішення; **ЗК 4** – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо; **ЗК 5** – Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт;

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: **ПК 1** – Здатність приймати ефективні рішення, керувати роботою колективу під час професійної діяльності; **ПК 2** – Здатність до превентивного і оперативного (аварійного) планування, управління заходами безпеки професійної діяльності, в т.ч. в умовах з ліквідації наслідків бойових дій та відновлення об'єктів будівництва; **ПК 3** – Здатність до проведення техніко-економічного аналізу, оцінювання ризиків, комплексного обґрунтування проєктів, планів, рішень, їх реалізації у сфері цивільної безпеки та цивільного захисту; **ПК 7** – Здатність організовувати та проводити моніторинг за визначеними об'єктами, явищами та процесами, аналізувати його результати та розроблювати науково-обґрунтовані рекомендації на підставі отриманих даних.

Заплановані результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми «Охорона праці» СВО ПДАБА 263 мн-2021): **РН 2** – Ефективно управляти складними робочими процесами у сфері цивільної безпеки, у тому числі непередбачуваними та такими, що потребують нових стратегічних підходів в умовах з ліквідації наслідків бойових дій та відновлення об'єктів будівництва, об'єктивно оцінювати результати діяльності персоналу та колективу; **РН 3** – Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання теоретичних та/або практичних задач і проблем у сфері цивільної безпеки та цивільного захисту; **РН 5** – Розробляти та реалізовувати ефективні заходи, спрямовані на регулювання та забезпечення цивільної безпеки і цивільного захисту; **РН 6** – Визначати та аналізувати можливі загрози виникнення надзвичайної ситуації, аварії, нещасного випадку на виробництві, при розробці проєктів з реконструкції, відновлення пошкоджених будівельних об'єктів внаслідок бойових дій та проєктів нового будівництва та оцінювати можливі наслідки та ризики; **РН 16** – Приймати ефективні рішення у складних непередбачуваних умовах, визначати цілі та завдання, аналізувати і порівнювати альтернативи, оцінювати ресурси при вирішенні проблем з відновлення, відбудови та ліквідації наслідків бойових дій.

1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
Змістовий модуль 1. Єдина державна система цивільного захисту					
1. Цивільний захист. Основні принципи здійснення цивільного захисту	6,5	2			4,5
2. Єдина державна система цивільного захисту та її складові	10,5	4	2		4,5
3. Повноваження суб'єктів забезпечення цивільного захисту	8,5	2	2		4,5
4. Сили цивільного захисту	8,5	2	2		4,5
5. Планування заходів цивільного захисту	10,5	4	2		4,5
6. Координація діяльності єдиної державної системи цивільного захисту та її ланок	8,5	2	2		4,5
7. Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях	10,5	4	2		4,5
8. Підготовка до дій за призначенням органів управління та сил цивільного захисту	8,5	2	2		4,5
Разом за змістовим модулем 1	72	22	14		36
Змістовий модуль 2. Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій					
9. Види та рівні надзвичайних ситуацій. Основи класифікації надзвичайних ситуацій	7	2			5
10. Надзвичайні ситуації природного та техногенного характеру. Аварії і катастрофи	8,5	2	2		4,5
11. Надзвичайні ситуації соціального та воєнного характеру	8,5	2	2		4,5
12. Організація робіт з реагування на надзвичайні ситуації та їх ліквідації	8,5	2	2		4,5
13. Життєзабезпечення постраждалих	8,5	2	2		4,5
14. Оповіщення та інформування суб'єктів забезпечення цивільного захисту	8,5	2	2		4,5
15. Інженерний захист територій	8,5	2	2		4,5
16. Радіаційний і хімічний захист населення і територій	10	4	2		4
17. Медичний, біологічний і психологічний захист	10	4	2		4
Разом за змістовим модулем 2	78	22	16		40
Змістовий модуль 3. (Курсовий проєкт «Оцінка стійкості роботи об'єктів господарювання до впливу вражаючих факторів надзвичайних ситуацій»)					
1. Загальна характеристика об'єкта господарювання	2				2
2. Виявлення та прогнозування інженерної обстановки при аваріях з вибухами газоповітряних сумішей	2				2
3. Складання ситуаційних планів інженерної обстановки	2				2
4. Оцінювання стійкості роботи об'єкта до впливу ударної хвилі	2				2
5. Оцінювання величини можливого збитку і витрат на підвищення межі стійкості об'єкта.	2				2
6. Оцінювання стійкості роботи об'єкта до впливу теплового випромінювання	2				2

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин, у тому числі				
	усього	л	п	лаб	с/р
7. Виявлення хімічної обстановки і нанесення її на відповідну карту	2				2
8. Оцінювання хімічної обстановки і стійкості роботи об'єкта в умовах хімічного забруднення	2				2
9. Виявлення радіаційної обстановки і нанесення її на відповідну карту	2				2
10. Оцінювання радіаційної обстановки і стійкості роботи об'єкта до радіоактивного забруднення	2				2
11. Розрахунок захисної споруди (сховища)	10				10
Разом за змістовим модулем 3	30				30
Підготовка до екзамену	30				30
Усього годин	210	44	30		136

2. САМОСТІЙНА РОБОТА

ОПРАЦЮВАННЯ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ, ЯКІ НЕ ВИКЛАДАЮТЬСЯ НА ЛЕКЦІЯХ:

Назва теми	Посилання
1. Вимоги щодо створення (призначення) керівниками суб'єктів господарювання підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту.	п.5 [1]; п.6 [2]
2. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту.	п.5 [7, 8]
3. Об'єктові тренування спеціалізованих служб і формувань цивільного захисту, протипожежні та протиаварійні тренування і навчальні тривоги. Підбиття підсумків спеціальних об'єктових навчань і тренувань.	п.5 [4]
4. Небезпечні метеорологічні явища. Основні характеристики злив, ураганів, сильних снігопадів, сильного граду та ожеледі.	п.5 [1]
5. Небезпечні гідрологічні явища. Основні характеристики повені, паводків і катастрофічного затоплення.	п.5 [1]
6. Небезпечні геологічні явища. Основні характеристики обвалів, зсувів.	п.5 [1]
7. Небезпечні геофізичні явища. Основні характеристики землетрусів.	п.5 [1]
8. Порядок проведення технічної інвентаризації захисних споруд цивільного захисту. Порядок списання непридатних захисних споруд цивільного захисту.	п.5 [2]
9. Одиниці радіоактивності і дози випромінювання.	п.5 [12]
10. Розвиток комунікативних якостей при взаємодії з різними верствами населення. Особливості спілкування з постраждалими внаслідок екстремальних ситуацій.	п.5 [10]; п.6 [2]
11. Посттравматичні стресові розлади після екстремальної ситуації. Методи виявлення та попередження. Поняття страху. Механізми виникнення та подолання страху.	п.5 [10]; п.6 [2]

ВИКОНАННЯ КУРСОВОГО ПРОЄКТУ

Курсовий проєкт з цивільного захисту складається з розрахунково-пояснювальної записки і графічної частини. Вся необхідна графічна частина виконується на форматі А4 і є складовою частиною розрахунково-пояснювальної записки.

Розрахунково-пояснювальна записка повинна містити:

1. Завдання на курсовий проєкт, дві задачі з прогнозування і оцінки хімічної обстановки, одна задача з прогнозування і оцінки радіаційної обстановки та задача з розрахунку захисної споруди;
2. Вступ, який містить обґрунтування актуальності поставлених задач;
3. Загальна характеристика об'єкта, відповідно до варіанту;
4. Виявлення хімічної обстановки в двох задачах і нанесення її на відповідну карту;
5. Оцінювання хімічної обстановки і стійкості роботи об'єкта в умовах хімічного забруднення. Висновки і пропозиції;
6. Виявлення радіаційної обстановки і нанесення її на відповідну карту;
7. Оцінювання радіаційної обстановки і стійкості роботи об'єкта до радіоактивного забруднення. Висновки і пропозиції;
8. Розрахунок захисної споруди.
 - 8.1. Надати загальну характеристику захисних споруд і вимог щодо їх розташування в міській (виробничій) забудові.
 - 8.2. Визначити склад і площі основних і допоміжних приміщень. Визначити розміри сховища (ширина і довжина).
 - 8.3. Розрахувати систему вентиляції сховища і визначити необхідну кількість обладнання для життєзабезпечення сховища.
 - 8.4. Вирішити питання водопостачання і каналізації сховища, а також питання електропостачання та зв'язку.
9. Список використаної літератури.

3. ПОРЯДОК ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання знань студентів з окремих змістових модулів

Змістовий модуль 1. Єдина державна система цивільного захисту

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	22
2.	Виконання та захист практичних робіт	24
3.	Контрольна робота	54
	Разом:	100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в – 2 бали.
Всього 11 лекцій.

Виконання та захист практичних робіт

Всього 3 практичні роботи. Максимальна кількість балів за одну роботу – 8.

Критерії оцінки практичних знань поточного контролю

№ з/п	Вид критерію	Зміст критерію	Кількість балів за 1 змістовий модуль
1	Відвідування практичних занять	1 бал за відвідування студентом кожного практичного заняття	1
2	Якість виконання і захисту практичного завдання	Студентом обґрунтовано і в повному обсязі розв'язано практичне завдання. При захисті практичного завдання продемонстрована висока якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.	5-7

	При обґрунтуванні і розв'язанні практичного завдання студентом допущені незначні помилки, які суттєво не знижують якості виконання завдання. При захисті практичного завдання студентом продемонстрована хороша якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.	1-4
	Виконання і захист практичного завдання зроблені студентом з грубими помилками і не в повному обсязі. Допоміжні запитання викладача не дозволяють студенту довести той факт, що опанований ним інструментарій розв'язання задач є достатнім для практичного використання.	0
	Разом:	0-8

Контрольна робота

Контрольна робота містить 2 запитання, на які студент зобов'язаний дати відповіді у письмовій формі, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 27.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання устанавлюється:

26-27 балів – студент дав вичерпану відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, дав на них ґрунтовні пояснення.

20-25 балів – студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатніх пояснень до них.

13-19 балів – студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них.

6-12 балів – студент розкрив суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді, зроблена спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри.

1-5 балів – студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

Змістовий модуль 2. Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій

№ п/п	Вид контролю	Кількість балів
1.	Відвідування лекцій	22
2.	Виконання та захист практичної роботи	24
3.	Контрольна робота	54
	Разом:	100

Відвідування лекцій

Присутність студента на лекції оцінюється в – 2 бали.

Всього 11 лекцій.

Виконання та захист практичної роботи
Критерії оцінки практичних знань поточного контролю

№ з/п	Вид критерію	Зміст критерію	Кількість балів за 1 змістовий модуль
1	Відвідування практичних занять	1 бал за відвідування студентом кожного практичного заняття	8
2	Якість виконання і захисту практичного завдання	Студентом обґрунтовано і в повному обсязі розв'язано практичне завдання. При захисті практичного завдання продемонстрована висока якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.	10-16
		При обґрунтуванні і розв'язанні практичного завдання студентом допущені незначні помилки, які суттєво не знижують якості виконання завдання. При захисті практичного завдання студентом продемонстрована хороша якість опанування інструментарієм розв'язання практичних задач.	1-9
		Виконання і захист практичного завдання зроблені студентом з грубими помилками і не в повному обсязі. Допоміжні запитання викладача не дозволяють студенту довести той факт, що опанований ним інструментарій розв'язання задач є достатнім для практичного використання.	0
Разом:			0-24

Контрольна робота

Контрольна робота містить 2 запитання, на які студент зобов'язаний дати відповіді у письмовій формі, максимальна кількість балів при вичерпаній відповіді на одне запитання – 27.

Кількість балів за якість відповіді на одне запитання встановлюється:

26-27 балів – студент дав вичерпану відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, дав на них ґрунтовні пояснення.

20-25 балів – студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатніх пояснень до них.

13-19 балів – студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них.

6-12 балів – студент розкрив суть запитання, але у відповіді допущені помилки, які принципово не впливають на кінцеву суть відповіді, зроблена спроба навести потрібні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри.

1-5 балів – студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки.

Критерії оцінювання екзамену

Максимальна оцінка за екзамен – 100 балів. Екзамен складається з трьох питань теоретичного курсу. Максимальна кількість балів за першу і другу відповідь по 35 балів, за третю – 30 балів.

- За відповіді на перше і друге питання екзамену нараховують наступну кількість балів:
- за повну відповідь – 33-35 балів;
 - студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатні пояснення до них – 22-32 балів;
 - студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них – 11-21 балів;
 - студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки – 1-10 балів;
 - студент дав неправильну відповідь на запитання - 0 балів.
- За відповідь на третє питання екзамену нараховують наступну кількість балів:
- за повну відповідь – 29-30 балів;
 - студент дав повну відповідь на запитання, навів необхідні формули та залежності, графіки, схеми, технологічні параметри, але не дав достатні пояснення до них - 20-28 балів;
 - студент дав повну відповідь на запитання, але навів тільки частину необхідних формул чи залежностей, графіків, схеми, технологічні параметри, дав недостатні пояснення до них – 10-19 балів;
 - студент не повністю розкрив суть запитання, у відповіді допущені грубі помилки – 1-9 балів;
 - студент дав неправильну відповідь на запитання - 0 балів.

Підсумкова оцінка з дисципліни визначається як середня балів змістових модулів 1, 2 та екзамену.

Критерії оцінювання курсового проєкту

Максимальна оцінка за виконання курсового проєкту – 100 балів.

Загальна оцінка проєкту складається із:

оцінки за виконання проєкту – 60 балів;

оцінки захисту проєкту (максимальна кількість – 40 балів);

До захисту подається курсовий проєкт, виконаний в повному обсязі, відповідно до завдання.

При оцінюванні захисту курсового проєкту враховуємо наступне:

за повне, чітке та логічне викладення результатів курсового проєкту та якісне його оформлення, демонстрацію у відповідях розуміння глибоких теоретичних знань з даної дисципліни, володіння первинними навиками дослідної роботи: збору даних, аналізу, творчого осмислення, студент одержує 38-40 балів;

якщо студент показав досить стійкий і систематичний характер знань, але виконав завдання з дрібними похибками у вирішенні й викладенні, студент одержує 26-37 балів;

якщо студент допустив деякі помилки і не зовсім точно та правильно виконав завдання чи нечітко представляє теоретичних знань з даної дисципліни, студент одержує 13-25 бали;

якщо пояснення студента не є переконливими та вичерпними і він припускається серйозних помилок при виконанні завдання як у теоретичному, так і в практичному плані, а також у логічному викладенні матеріалу, студент одержує 1-12 балів;

студент не дав відповідь на теоретичне питання та не розв'язав практичне завдання. В проєкті допущені грубі помилки, які не дозволяють позитивно оцінити курсовий проєкт і вимагають його переробки - 0 балів.

4. ПОЛІТИКА КУРСУ

Політика курсу передбачає відповідальність викладача і студента; прозорість оцінювання; інформування та реалізацію політики академічної доброчесності.

При організації освітнього процесу студенти та викладачі діють відповідно до нормативної бази академії.

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу в колективі.

Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики.

Передбачається систематичне відвідування студентами аудиторних занять, за винятком поважних причин.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Якщо студент був відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час консультацій викладача.

Порядок зарахування пропущених занять: якщо пропущено лекцію – у формі усного опитування за підготовленим рефератом на відповідну тему. При цьому враховується причина пропущених занять: якщо заняття пропущене з поважної причини, то відпрацювання зараховується з коефіцієнтом 1,0; якщо заняття пропущене за відсутністю поважної причини – з коефіцієнтом 0,5.

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентом.

Студенти академії мають керуватися у своїй діяльності Кодексом академічної доброчесності Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» ПЛПМ 0812-001:2018, яким встановлено загальні моральні принципи та правила етичної поведінки.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами наукового ступеню передбачас:

самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших авторів;

надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Дотримуватися Положення щодо запобігання та виявлення академічного плагіату у ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури».

Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Якщо студент має сумніви або непевність, що його дії або бездіяльність можуть порушити Кодекс академічної доброчесності Академії, він може звернутися за консультацією до Комісії з питань академічної доброчесності.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА*

Основна

1. Кодекс цивільного захисту.
2. ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Київ. – Мінрегіонбуд. України, - 2010.
3. Закон України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи». – Київ : Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 16. – Ст. 198; 1992., № 13. – Ст. 177.
4. Закон України «Про аварійно – рятувальні служби». – Київ: Урядовий кур'єр, 14.12.1999. - №1281.
5. Закон України «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру». – Київ: Урядовий кур'єр, 16.09.2000. - №149.
6. Постанова Кабміну України «Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру» Київ: 03.08.1998. - №1198.
7. Цивільний захист і охорона праці в галузі : навч. посіб. / С. О. Ковжого, С. А. Тузіков, Є. В. Карманний, А. П. Зенін. – Харків : Нац. ун-т «Юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого», 2012. – 192 с.
8. Михайлюк В. О., Халмуратов Б. Д. Цивільна безпека: Навч. пос. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 158 с.
9. Цивільний захист: навчальний посібник / К. О. Левчук, Р. Я. Романюк, А. О. Толок — Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2016р. —325 с.
10. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник.– К: Знання-Прес, 2007.– 487 с.

11. Шудренко І. В. Цивільний захист: навч. посіб. / І. В. Шудренко. – Житомир : Житомирський національний агроекологічний університет, 2014. – 248 с.
12. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). - Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
13. ДБН В.1.2-4:2006. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони).
14. ДСТУ 3891-99. Безпека у надзвичайних ситуаціях. – Київ : Держстандарт, 1999.
15. Методика визначення ризиків та їх прийнятних рівнів для декларування об'єктів підвищеної небезпеки. Держнаглядохоронпраці. Київ – 2002. – 123 с.

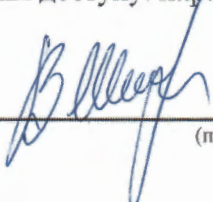
Допоміжна

1. Беликов А. С., Капленко Г. Г., Мацияко В. В. и др. / Безопасность жизнедеятельности / Под ред. д.т.н., проф. А. С. Беликова. – Днепропетровск: ФОП Середняк Т.К., 2015. – 636 с.
2. Васійчук В. О., Гончарук В. Є., Качан С. І., Мохняк С. М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010. – 384 с.
3. Осипенко С. І., Іванов А. В. «Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту». Навчальний посібник. – К., 2008. – 286 с.
4. Черняков О. Г., Кочін І. В., Сидоренко П. І., Букін В. Є., Костенецький М. І. Медицина катастроф. Навч. посібник. Київ: «Здоров'я». 2001, - 348 с.
5. Збірник нормативно-правових актів з питань надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. Вип.3. Під заг. ред. В. В. Дурдинця - Київ: Агенство «Чорнобиль інтерінформ», 2001. – 532 с.
6. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Цивільний захист» для студентів ступеня магістра спеціальності 263 «Цивільна безпека» денної та заочної форм навчання / Укладачі: Карасьов О. Г., Шаранова Ю. Г. – Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, 2019. – 27 с.
7. Методичні вказівки до виконання розділу дипломного проекту «Безпека в надзвичайних ситуаціях» за темою «Захист населення при радіаційному забрудненні» / Укладачі: Білоусов О. П., Шаранова Ю. Г., Невгамонний Г. У. – Дніпро: ДВНЗ ПДАБА, 2017. – 22 с.

6. ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

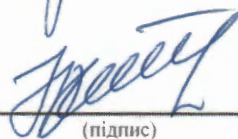
1. Офіційний сайт Державної служби з надзвичайних ситуацій України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mns.gov.ua>.
2. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім. О. М. Бекетова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>.
3. Віртуальний читальний зал ПДАБА / Кафедри / Кафедра Безпеки життєдіяльності / Цивільний захист; Техногенна безпека. – Режим доступу: <http://surl.li/bjlhw>

Розробник(и) _____

(підпис)

Володимир ШАЛОМОВ

Гарант освітньої програми _____

(підпис)

Микола НАЛИСЬКО

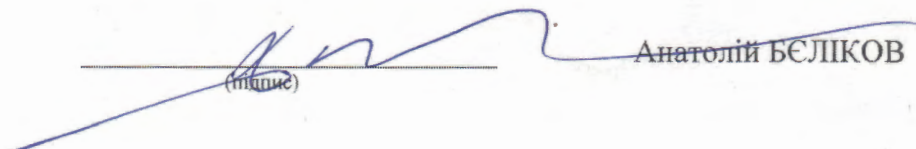
Силабус затверджено на засіданні кафедри

безпеки життєдіяльності

(назва кафедри)

Протокол від « 18 » серпня 2022 року № 1

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Анатолій БЄСЛІКОВ